

HERBERT TINGSTEN NEGRERNA I REVOLT?

EN SKICKLIG negerjournalist, Louis E Lomax, som aktivt deltagit i arbetet för likställighet, gav för några månader sedan ut en bok med den utmanande titeln "The Negro Revolt". Innebörden i boks titeln modifieras något av att Lomax definierar ordet "revolt" som "en drastisk förändring av en situation, en metod eller en idé". Boken går ut på att visa att Amerikas negrer under de senaste åren blivit mera aktivt verksamma för integration än tidigare, att de tillgripit nya metoder för att vinna sitt mål och att de praktiskt och ideologiskt är mera aggressiva än förr. Stora negergrupper, särskilt intellektuella och studenter, opponerar enligt Lomax mot den försiktiga och "legalistiska" politik som förts av NAACP och liknande organisationer. De vill ha resultat snart, och de tror på skilda former av "direkt aktion".

Orsakerna till den frontförändring som Lomax anser sig kunna påvisa är uppenbara. Negrernas framgångar är så pass stora att de gett tillförsikt, men tillika så begränsade att de eggat till bestämdare krav och hårdare medel. De negrer som genom studier och socialt avancemang blivit medvetna om läget och känner sig helt likvärdiga med de vita har snabbt vuxit i antal; tiotusentals negerungdomar arbetar nu i blandade eller "svarta" universitet. De afrikanska folkens framgångsrika frihetssträvan har stimulerat de amerikanska negrerna. Inte så att man känner sig stå nära afrikanerna eller fantiserar om en utflyttning till Afrika, men väl så att den egna situationen i det nya läget ter sig absurd: en rad negerfolk blir fria och självständiga, uppvaktas av de vita stormakterna, är medlemmar av FN, medan de amerikanska negrerna — utan jämförelse världens intellektuellt och ekonomiskt mest högtstående negergrupp — i sitt land är missaktade, avskilda från gemenskapen, medborgare av andra klass. Då en negerdiplomat från Afrika blir nekad rum eller servering mottar han ursäkter från utrikesdepartementet och blir kanske inbjuden på te till presidenten, men miljoner amerikanska negrer är utestängda från hotell, restauranger, parker, teatrar, badplatser — med detta exempel illustrerar Lomax det ba-

I sin tredje artikel om rasfrågan i USA redogör Herbert Tingsten för de former av "direkt aktion" som används i kampen för raslikställighet. Bilden: Medlemmar av NAACP demonstrerar för bojkott av ett rasdiskriminerande varubus i Södern.

rocka och gemena som präglar ena sidan av dagens Amerika.

Att finna starka motiv för en revolt är inte svårt. Men föreligger en revolt, kan en genomgripande förändring i negrernas hållning påvisas? Jag skall först stanna vid de fakta som Lomax och andra drar fram för att stödja sin tes.

Former av "direkt aktion" — från fredlig obstruktion och ordnade strejker till våldshandlingar — har sedan århundraden förekommit i negrernas reaktion mot det vita förtrycket. Det i viss mån nya som hänt under senare år — och som stöder föreställningen om en revolt — är en rad organiserade och delvis framgångsrika försök till vad man kan kalla passivt motstånd. Nästan genomgående har negrerna avvisat tanken på användning av våld — det är Gandhi, inte Sorel som är profeten. Några föreningar, såsom Sout-

hern Christian Leadership Council och Student Non-violent Coordinating Committee i Atlanta, har bildats åtminstone delvis i syfte att verka för åtgärder av detta slag och har planlagt en del aktioner; även äldre och mera försiktiga föreningar, såsom NAACP, har emellertid medverkat i vissa fall och särskilt bidragit med legal hjälp.

Bland aktionsformerna är bojkott den enklaste. Som föregångare nämns ofta en negerkvinna som 1 december 1955 i Montgomery, Alabama, vägrade att följa busskonduktörens order att lämna sin sittplats — som var i den bakre, för negrer reserverade avdelningen — till en vit man och därmed bröt mot en fast konvention. Mrs Parks blev häktad som "störrare av ordningen", men negrerna i Montgomery beslöt att bojkotta bussarna; efter många konflikter måste stadsstyrelsen och bussbo-

laget ge efter på grund av att busspassagerarna huvudsakligen var negrer — de vita hade egen bil — och desegregation genomfördes. Sedan dess, och främst under de senaste åren, har otaliga bojkotter — ibland på grund av någon våldshandling uppslagna i pressen, ibland utan publicitet — ägt rum i Söderns städer. Negrerna har bojkottat bussar, spårvägar, varuhus, biografier (i några fall skolor) och i stor omfattning framtvingat en ändring. En annan aktionsform, praktiserad sedan 1960, är "sit-ins", en mild fiotsvarighet till de europeiska fabriksockupationerna. Negrerna har slagit sig ned på för dem förbjudna platser — särskilt vid lunchdiskarna i varuhus där färgade är välkomna som kunder, men inte får äta —, vägrat att avlägsna sig och slutligen förts ut av polisen. Pionjärer i fråga om "sit-ins" var några studenter i

Greensboro, Nord-Carolina, och metoden har särskilt använts av ungdomar, i hundratals fall med gott resultat. År 1961 organiserade en studentgrupp "freedom-rides" med en liknande teknik; de reste omkring i Södern på bussar, särskilt sådana som gick i mellanstatlig trafik och alltså enligt högsta domstolens utslag borde vara desegregerade, och vägrade att efterkomma order att byta plats eller lämna bussen. Ett slags utbildning i passivt motstånd hör till verksamheten; bland annat försvarar man häktning eller utkastning genom att hålla kroppen stel och inte röra sig. Hungerstrejk i fängelse ingår också i bilden. Det är gamla välkända grepp — suffragetterna i England, Gandhis anhängare i Sydafrika och Indien — men de är som organiserade stridsmedel en nyhet i negrernas frihetsrörelse.

Dessa aktioner har varit av stor betydelse och ofta haft snabb effekt. Hundratusentals negrer har deltagit i bojkotterna, tusentals i "sit-ins", hundratals i "freedom-rides". Publiciteten har, särskilt då den vita polisen gått hårt fram, varit enorm. Svåra våldshandlingar har varit sällsynta, men brutalitet från den vita sidan har varit vanlig. De aktioner som blivit sensationer har fäst uppmärksamheten på de vitas hänsynslöshet och negrernas mod, fasthet och ovilja mot våld. Rättegångar i efterhand, ofta skötta av NAACP:s advokater, har bidragit till publiciteten.

Som bevis på "revolten" anför ibland också den egendomliga rörelse som går under beteckningen "Black Muslims", "svarta muhammedaner" — men det är att märka att man skriver Muslim, inte Moslem (den reguljära stavningen). "Black Muslim" är en sekt som varit verksam sedan årtionden, men först under de senaste åren fått större spridning och blivit livligt omskriven, så i en doktorsavhandling och i ett otal artiklar. Sektens "ideologi" är lika tokig som de vita rashetsarnas och nästan i detalj densamma — blott att allting är omkastat. Den svarta rasen är från alla synpunkter överlägsen, andra färgade raser är godtagbara, men den vita rasen, som uppstått genom ett naturens misstag, är jordens avskum. De svarta — "Black Muslim" kallar sig inte

negrer — är av Gud ämnade att behärska världen; de bör undvika all sammanblandning med de vita och har alltså eftersträvat total segregation. Religiöst säger sig "Black Muslim" anknyta till muhammedanismen, men har inte erkänts av muhammedanska riktningar utanför Amerika. Jesus och främst Muhammed — båda naturligtvis svarta — är rörelsens profeter. En politisk fordran som ibland uppställs är att några delstater skall överlämnas till de svarta. — Rörelsen har sitt huvudsakliga klientel bland intellektuellt och socialt lågstående negergrupper i Norden. Den säges ha samlat omkring 60 000 anhängare; under de senaste åren har den inte gått framåt, och så gott som alla negrer jag talar med anser att den saknar betydelse.

Efter läsning av böcker och artiklar och samtal med personer från representativa föreningar — erfarna advokater och tjänstemän i NAACP lika väl som unga "freedom-riders" från nya organisationer — kommer jag till uppfattningen att talet om en förändring av stämningen har fog för sig. Nästan alla framhäver att negrerna är mera allmänt intresserade av likställighet än för några år sedan och att missnöjet och otål-

heten växt inför den vita reaktionen i Södern, de långa dröjsmålen, de otaliga processerna, försöken att sabotera domstolsutslagen. De nya eller i varje fall med ny kraft använda "direkta" metoderna, bojkotter, "sit-ins", "freedom-rides", är uttryck för mångas känsla att man måste handla och inte bara processa för att få snabba framgångar. Under det senaste året har framför allt propaganda för registrering av rösterättigade drivits av de skilda organisationerna.

Men jag blir lika övertygad om att den fredliga och legala linjen är helt dominerande. Alla tar avstånd från våldsaktioner (även "Black Muslim"). Alla avvisar tanken på anknytning till kommunistiska riktningar i USA eller andra länder. Alla (även Lomax) tror på möjligheten att genom de medel som hittills använts vinna full likställighet.

Det har sagts att ingen folkgrupp så helhjärtat upptagit vad som brukar kallas amerikanska eller anglosaxiska ideal — demokrati, medborgerlig frihet, vördnad för lagen — som negrerna. "Vi negrer har alla speciellt amerikanska åsikter och värderingar", säger en framstående intellektuell till mig, "från Gud och 1787 års författning till fri företagsamhet och ostentativ konsumtion". Negrerna brukar de amerikanska parollerna i sin kamp, de kräver helt enkelt hederlighet och konsekvens av den vita majoriteten. De vill bli amerikaner som andra. NAACP, som är och förblir den främsta kamporganisationen, kallar sig i sin programskrift en

amerikansk organisation, och dess sång slutar med orden "Americans together, Let's march!"

HERBERT TINGSTEN

darskap är mer än vanligt osäkert. I en rad frågor, inte blott sådana som gäller rasernas inbördes ställning, går de konservativa demokraterna från Södern samman med republikanerna, eller med en majoritet av republikanerna. Denna konservativa allians utanför partilinjerna gör ett energiskt fullföljande av likställighetsprogrammet omöjligt.

Denna allmänna svårighet accentueras av två omständigheter. Senioritetsprincipen är fortfarande nästan obruten i fråga om val av utskottsledamöter och besättande av de utomordentligt viktiga ordförandeplatserna i utskotten. Därför sitter klara motståndare till presidentens politik, såsom senator Eastland från Mississippi och senator Talmadge från Georgia, som ledare av viktiga kongressutskott; under Mississippikrisen sökte Eastland, ordförande i lagutskottet, genom åtgärder och uttalanden motarbeta presidenten. Härtill kommer att den obegränsade debattfriheten i senaten är ett värn för det vita väldet i Södern; gång efter annan har en grupp sydstats senatorer genom obstruktion inlagt ett reellt veto mot liberala förslag från regeringens sida.

Det politiska systemet binder samman den radikale presidenten och de konservativa sydstatsmännen. Presidenten behöver de demokratiska "maskinerna" i Södern med tanke inte minst på sitt eget omval. Även sydstatsrepresentanter, som avskyr presidentens politik, måste stanna inom det demokratiska partiet. Ty därigenom bevarar de både den rätt att medverka till utnämning av unionsämbetsmän som ännu är en partisak och sin möjlighet att avancera inom kongressbyråkratin. Detta är kanske den huvudsakliga förklaringen till det för oss underliga och stötande — att en liberal president och en extremt konservativ grupp av folkrepresentanter tillhör samma parti och vid valen samverkar i stället för att strida.

HERBERT TINGSTEN